

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy Racyn Dogfen Cyhoeddus

Dyffryn Dyfrdwy
Tirwedd Cenedlaethol

**Clwydian Range
and Dee Valley**
National Landscape

Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy AHNE
Park Cenedlaethol Loggerheads, Yr Wyddgrug, Sir Ddinbych CH7 5LH

Clwydian Range and Dee Valley AONB
Loggerheads Country Park, Nr. Mold, Denbighshire CH7 5LH

Ffon | Tel: 01352 810614 | Ffacs | Fax: 01352 810644
E-bost | E-mail: clwydianrangeanddeevalley@denbighshire.gov.uk
Gwefan: www.ahnebryniauclwydadyffryndyfrdwy.org.uk/
Web: www.clwydianrangeanddeevalleyaonb.org.uk/

[www.facebook.com/Clwydian Range & Dee Valley AONB](https://www.facebook.com/Clwydian-Range-&-Dee-Valley-AONB)

[@Clwyd_De_AONB](https://twitter.com/Clwyd_De_AONB)

At: Aelodau'r Cyd-bwyllgor
Ardal o Harddwch Naturiol
Eithriadol Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy

Dyddiad: 8 Tachwedd 2024

Rhif 01824 712589
Union:

Ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gyngorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy, Dydd Gwener, 15 Tachwedd 2024** am **10.00 am** yn **Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Yr Wyddgrug Mold** a thrwy gynhadledd fideo.

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

1 CYFLWYNIADAU, YMDDIHEURIADAU A DATGAN CYSYLLTIAD

2 ETHOL CADEIRYDD

3 COFNODION DRAFFT O GYFARFOD Y CYD-BWYLLGOR (Tudalennau 5 - 8)

Ystyried cofnodion (copi ynghlwm) cyfarfod blaenorol Cyd-bwyllgor AHNE a gynhaliwyd ar 21 Mehefin 2024.

4 COFNODION DRAFFT CYFARFOD Y BARTNERIAETH TIRWEDD GENEDLAETHOL A GYNHALIWDYD AR 18 HYDREF 2024 (Tudalennau 9 - 14)

Nodi cofnodion (copi ynghlwm) Cyfarfod y Bartneriaeth Tirwedd Genedlaethol a gynhaliwyd ar 18 Hydref 2024 (HS).

5 ER GWYBODAETH - ADRODDIAD ARCHWILIO MEWNOL (Tudalennau 15 - 22)

Derbyn adroddiad gwybodaeth am yr adroddiad archwilio mewnol.

6 GWERSYLLA CEIDWAD IFANC EUROPARC AWST 2024

Derbyn cyflwyniad gan Rachel Jones ac Imogen Hammond ar Wersyll Ceidwad Ifanc Europarc Awst 2024.

7 DIWEDDARIAD AR BROSIECT DYNODI PARC CENEDLAETHOL GOGLEDD DDWYRAIN CYMRU

Derbyn diweddariad llafar gan Reolwr Rhaglen CNC, Ash Pierce (CNC) ar Brosiect Dynodi Parc Cenedlaethol Gogledd-ddwyrain Cymru.

8 CYFLWYNIAD GAN DWR CYMRU

Derbyn cyflwyniad gan Dŵr Cymru.

9 ADRODDIAD DIWEDDARU AR DDATGANIAD BLYNYDDOL Y CYD-BWYLLGOR (EITEM SEFYDLOG) (Tudalennau 23 - 26)

I ystyried Adroddiad Diweddaraf Datganiad Blynyddol y Cyd-bwyllgor (copi ynghlwm) (SG a PO)

10 Y RHAGLEN WAITH (EITEM SEFYDLOG) (Tudalennau 27 - 32)

I ystyried y Rhaglen Waith (copi ynghlwm) gan y Swyddog AHNE (HS).

11 DYDDIADAU CYFARFODYDD Y DYFODOL

Er gwybodaeth – dyddiad cyfarfod nesaf Cyd-bwyllgor AHNE yw 11 Ebrill 2025.

AELODAETH

Y Cynghorwyr

David Healey
Hugh Jones
Chris Dolphin

Nigel Williams
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Cofnodion cyfarfod Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Dref, Wrecsam a thrwy gynhadledd fideo ddydd Gwener, 21 Mehefin 2024 am 10.00 am.

AELODAU CYD-BWYLLGOR AHNE YN BRESENNOL

Cynghorwyr David Healey (CSFf), Dave Hughes (CSFf), Emrys Wynne (CSDd), and Councillor Hugh Jones (CBSW).

HEFYD YN BRESENNOL

Steve Gadd (Pennaeth Cyllid ac Eiddo CSDd), Paula O'Hanlon (Uwch Swyddog Cyllid, CSDd), Howard Sutcliffe (Swyddog AHNE), David Shiel (Rheolwr Ardal AHNE), Karen Weaver (Cydllynydd AHNE), Clare Lord (Cyfreithiwr/Arweinydd Tîm Lleoedd), Helen Mrowiec, Andy Worthington, Mike Pather, David Shiel, Ian Hughes, Rhun Jones, Elinor Cartwright, Mike Skuse a Marie Russell (Swyddog Pwyllgor CBSW / gwesteiwr chwyddo) Huw Rees (CSDd)

1. CYFLWYNIADAU, YMDDIHEURIADAU A DATGAN CYSYLLTIADAU

Agorwyd y cyfarfod gan Swyddog AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a Rheolwr Gwasanaeth y Ceidwaid, Howard Sutcliffe.

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Nigel Williams (CBSW) ac Ash Pearce. Cynghorydd Alan James (CSDd)

Nid oedd unrhyw ddatganiadau o fuddiant.

2. COFNODION DRAFFT O GYFARFOD Y CYD-BWYLLGOR

Cyflwynwyd cofnodion drafft y cyfarfod blaenorol o Gydbwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a gynhaliwyd ar 12 Ebrill 2024.

PENDERFYNWYD – Cytuno ar y cofnodion fel cofnod cywir.

Materion yn Codi

Darparodd Clare Lord ddiweddariad llafar mewn perthynas â'r cytundeb cyfreithiol a anfonwyd i Sir y Fflint a Wrecsam am sylwadau. Roedd y ddogfen hon wedi'i chymeradwyo ac roedd angen ei llofnodi ar y cyd bellach.

3. COFNODION GAN EIN GRWP LLYWIO TIRLUN LLUNIAU A GYNHALIWYD AR 30 EBRILL 2024

Cyflwynwyd cofnodion drafft y Bartneriaeth AHNE a gynhaliwyd ar 30 Ebrill.

PENDERFYNWYD – Cytuno ar y cofnodion fel cofnod cywir.

4. AMRYWIO TREFN EITEMAU AGENDA

CYTUNWYD – Bod Eitem 6 - Adroddiad Adroddiad Blynyddol y Cyd-bwyllgor - yn cael ei dwyn ymlaen a'i chymryd ar yr adeg hon.

5. ALLDRO A CHYFRIFON BLYNYDDOL Y CYD-BWYLLGOR (EITEM SEFYDLOG)

Cyflwynodd Steve Gadd yr adroddiad a dywedodd y gofynnwyd i'r Aelodau nodi'r alldro ariannol ar gyfer 2023/24 (Atodiad 1) a'r gyllideb Wrth Gefn ar 31 Mawrth 2024 (Atodiad 4).

Hefyd gofynnwyd i'r aelodau gymeradwyo cyllideb ddrafft 2024/25 yn ffurfiol (atodiad 2) ac adolygu a llofnodi'r Datganiad Blynyddol ar gyfer 2023/24 (Atodiad 3). 4.

Wrth gyflwyno ei adroddiad cyfeiriodd Steve yn benodol at y crynodeb o alldro refeniw yr AHNE ar gyfer 2023/24 (fel y manylir yn Atodiad 1 i'r adroddiad). Dywedodd fod y sefyllfa alldro derfynol yn dangos gorwariant cyffredinol o £26,439 a oedd wedi'i ariannu o'r Gronfa Refeniw Wrth Gefn.

CYTUNWYD – Bod yr adroddiad yn cael ei nodi.

6. CYFLWYNIAD PROSIECT CYSYLLTIADAU Â'R CURLEW

Cafwyd cyflwyniad manwl gan Rhun Jones yn rhoi gwybodaeth o dan y penawdau canlynol.

- - Roedd y gylfinir wedi'i gwau trwy hanes, celfyddyd a diwylliant
- - Beth ydym ni'n ei wybod am y gylfinir?
- - Maent yn byw am 30 mlynedd
- - Dosbarthiad bridio a sut mae blynyddoedd blaenorol yn cymharu â data diweddar
- - Newidiadau % yn niferoedd y gylfinir sy'n bridio ar draws y DU ac Iwerddon
- - Rhesymau dros golli poblogaeth y gylfinir, newidiadau mewn arferion Amaethyddol a cholli cynefin
- - Uchel Oherwydd niferoedd isel o ysglyfaethwyr gylfinir (llwynog a brain) yn cael eu hystyried yn ffactor wrth geisio cynnal y boblogaeth fechan ohonynt.
- - Mae'r DU wedi colli bron i hanner y gylfinir sy'n magu mewn ugain mlynedd
- - Y 10 wythnos gyntaf pan oedd y gylfinirod yn gywion yw pan maen nhw fwyaf agored i niwed
- - Angen dod o hyd i ateb i gynyddu a chynnal y boblogaeth yn gynaliadwy.
- - Croeso i wefan Curlew Wales
- - Mae cynllun adfer ar gael ar y wefan
- - Cynhaliwyd Digwyddiad Dathlu Gylfinir ym mis Ebrill 2024.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddog am y cyflwyniad diddorol ac addysgiadol ac ymatebodd i gwestiynau yn unol â hynny wedi hynny.

CYTUNWYD – Nodi'r cyflwyniad.

7. Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM BROSIECT DYNODI PARC CENEDLAETHOL GOGLEDD DDWYRAIN CYMRU

Rhoddodd Howard Sutcliffe ddiweddariad ar ran Ash Pearce a oedd wedi cyflwyno ei ymddiheuriadau. Dywedodd fod y prosiect wedi bod drwy'r broses ymgysylltu a bod syniadau drafft yn cael eu hystyried ar hyn o bryd h.y. adolygu ffiniau. Roedd casgliadau yn cael eu llunio a byddai ymgynghoriad llawn yn cael ei gynnal yn hydref 2024.

CYTUNWYD – Nodi'r diweddariad.

8. RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL (EITEM SEFYDLOG)

Cyflwynodd HS y RhGD a chyfeiriodd at y prif faterion i'w hystyried.

Cyfeiriwyd at y pwysau presennol yr oedd LG yn eu hwynebu ar hyn o bryd. Y gobaith oedd y byddai LIC yn ystyried llacio'r cynllun refeniw a thrwy hynny ganiatáu mwy o fynediad at gyllid craidd i staff.

Nodwyd bod y rhan fwyaf o eitemau o fewn y rhaglen ar y trywydd iawn a bod nifer o brosiectau newydd.

PENDERFYNWYD – Nodi'r Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.

9. DYDDIADAU CYFARFODYDD DYFODOL

Cynhelir y cyfarfod nesaf ar 15 Tachwedd 2024.

Llofnodi'r memorandwm undenta ? gan Ian Bancroft, Prif Weithredwr CBSW ar ddiwedd y cyfarfod.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Tirwedd Cenedlaethol
**Clwydian Range
and Dee Valley**
National Landscape

Eitem Agenda 4

Cyfarfod o'r Bartneriaeth Tirwedd Genedlaethol
Dydd Gwener 18 Hydref 2024
am 10:00
gynaliwyd yn yr Hen Ysgoldy
Llanarmon yn Iâl

Yn Bresenol

Aelodau Partneriaeth TG

Andrew Worthington OBE (Cadeirydd)
Cynghorydd Martyn Hogg CSDD
Cynghorydd Bobby Feeley CSDD
Cynghorydd Dave Healey CSFF
Ian Papworth Diddordeb trefol
Michael Skuse Diddordeb tirwedd
Del Roberts Jones Diddordeb trefol

John Roberts Diddordeb Mynediad a Hamdden
Les Starling Diddordeb Amgylchedd Naturiol
David Davies Diddordeb Unigol
Sandy Archdale Rheolaeth Tir
Rajan Madhok Diddordeb trefol

TG Aelod Cydbwyllgor

Cynghorydd Emrys Wynne CSDD

Tîm TG (AHNE) Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Howard Sutcliffe Swyddog TG
David Shiel Rheolwr Ardal TG
Ceri Lloyd Swyddog SDF TG
Gwenno Jones TG Swyddog Awyr Dywyll
Karen Weaver Cydlynnydd TG
Ros Stockdale Swyddog Datblygu TG
Imogen Hammond Ceidwad TG
Rachel Jones Uwch Geidwad TG

Cyngor Sir Ddinbych (CSDd)

Huw Rees Rheolwr
Gwasanaethau Cefn
Gwlad a Threftadaeth

Cyngor Sir y Fflint (CSFf)

Stuart Jones Swyddog Mynediad a
Hawliau Tramwy

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

Mike Bather

Cyfoeth Naturiol Cymru

Richard Dearing
Ash Pearce

CADW

Guy Salkeld

Cyfieithydd

Catrin Gilkes (ar-lein)

Cyflwynwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y canlynol:

Fiona Gale, Fiona Grant, Roger Cragg, Christine Evans, Cyng Dave Hughes (Cadeirydd CB),
Cyng Alan James, Cyng Jeremy Kent, Cyng Dan Rose, Tom Woodall

1. Croeso

Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod, a chroesawodd Stuart Jones, (Swyddog Mynediad Cyngor Sir y Fflint), gan egluro bod Mr Jones yn dirprwyo ar ran Tom Woodall. Croesawodd hefyd y Swyddog Tirwedd Awyr Dywyll Genedlaethol, Gwenno Jones a Catrin Gilkes, cyfieithydd i'r cyfarfod. cynhaliwyd cyflwyniadau o amgylch y byrddau.

2. Nodiadau y Cyfarfod Blaenorol a Materion yn Codi

Diweddariad ar yr Adolygiad o Weithgorau – Grŵp Ffermio

Eglurodd Swyddog Tirwedd Genedlaethol (TG), Howard Sutcliffe fod 1.5 miliwn wedi'i wario ar brosiectau ar y cyd â ffermwyr a thirfeddianwyr dros gyfnod o dair blynedd. Yr oedd cyfarfod wedi ei gynnal yn Genus, a chyfarfod arall yn cael ei gynnwll.

Tudalen 3 eitem 4.- Prosiect Cysylltiadau Gylfinir

Diweddarodd Rheolwr Ardal Tirwedd Cenedlaethol (TG), David Shiel, fod pedwar nyth wedi cynhyrchu wyau a oedd wedi deor yn anffodus, nid oedd yr un o'r cywion wedi goroesi. Roedd y gymuned ffermio a thirfeddianwyr wedi integreiddio'n dda â'r prosiect. Roedd y Tîm nawr yn paratoi ar gyfer y flwyddyn nesaf gydag optimistaeth. Nodwyd, er bod y gylfinir i'w gweld yn aml, eu bod yn byw am 30 mlynedd ac efallai bod y rhai a welir wedi bod o gwmpas cyfnod sylweddol o amser.

Tudalen 3 eitem 5 Twristiaeth Gynaliadwy a Chynllun Gweithredu

Roedd y Cyd-Bwyllgor wedi arwyddo'r Cynllun, a dosbarthwyd copïau o'r cynllun newydd.

Tudalen 5 eitem 7. Unrhyw Fater Arall – Cyfarfod Gweithgor Panel SDF

Cadarnhaodd Howard mai dim ond aelodau o'r Bartneriaeth y gellid eu hychwanegu at y grŵp, ac na chaniateir i gyrff allanol.

Cytunwyd bod y cofnodion yn gywir.

2b

Prosiect Ein Tirwedd Ddarluniadwy (ETD)

Eglurodd David Shiel y byddai'r prosiect chwe blynedd yn dod i ben ar 5 Tachwedd, ac y byddai adroddiad terfynol o'r prosiect yn dod i'r cyfarfod nesaf.

Gweithred

Adroddiad Terfynol ETD yn cael ei ddwyn i'r cyfarfod nesaf.

3. Prosiect Parc Cenedlaethol Gogledd Ddwyrain Cymru

Rhoddodd Arweinydd Tîm y Rhaglen Tirweddau Dynodedig, Ash Pearce (AP), ddiweddiariad ar gynnydd y prosiect a oedd yn cynnwys gwybodaeth am y pwyntiau canlynol: -

- Ymgynghoriad Cyhoeddus – Hydref 2024
- Dadansoddi a chyhoeddi Adroddiad Ymgynghori.
- Cwblhau casglu tystiolaeth.
- Grwpiau Cynghori Allanol
- Ymgysylltu parhaus â rhanddeiliaid.
- Penderfyniad Bwrdd CNC.
- Ymgynghoriad Statudol - Hydref 2025 .
- Paratoi a Chyflwyno Gorchymyn Dynodi i Lywodraeth Cymru (LIC)

4. Cwestiynau ac Atebion

Pwy fyddai'n rheoli Parc Cenedlaethol newydd?

AP - Roedd trafodaethau'n dechrau cael eu cynnal i ystyried trefniadau pontio. Byddai'r cyfnod pontio yn para tua 2 flynedd. Byddai Awdurdod y Parc Cenedlaethol yn sefydlu Cynllun Rheoli.

A oedd y ffin rhwng Cymru a Lloegr, Safle Treftadaeth y Byd Swydd Amwythig (STB) wedi'i thrafod?

AP - Mae Natural England a Swydd Amwythig wedi mynegi diddordeb yn y broses. Efallai y bydd Llywodraeth Cymru yn agored i drafodaethau gyda Natural England. Nid oedd Natural England wedi mynegi diddordeb hyd yn hyn.

A fyddai unrhyw gydweithio â'r modelau a ddefnyddir yn Lloegr a'r Alban?

AP – Roedd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yn trafod prosesau a chyfreithlondeb gan gysylltu, ond nid union fanylion y prosiect hwn. Roedd awydd am newid, a hoffai Llywodraeth Cymru wneud

penderfyniad ar y prosiect yn ystod tymor y Senedd hon, ac ar hyn o bryd roedd CNC yn dal i weithio gyda'r model gwreiddiol. Y Modelau a oedd yn cael eu hystyried hyd yma oedd Parc Cenedlaethol neu Dirwedd Cenedlaethol uwch neu aros yr un fath.

Ariannu – camsyniadau?

AP- Roedd cyllid yn hollbwysig ac roedd CNC yn trafod cyllid gyda Llywodraeth Cymru, fodd bynnag, ni fu unrhyw eglurder hyd yma. Roedd maint, poblogaeth a dilyniant y prosiect yn cael eu hystyried yn gyntaf. Codwyd eglurder trefniadau ariannu yn gyson, rydym wedi cael gwybod y byddai 'cyllid newydd' ¾ gan Lywodraeth Cymru a ¼ gan yr Awdurdodau Lleol, mewn gwirionedd i gyd yn dod gan Lywodraeth Cymru. Roedd AP wedi cael gwybod y gall Llywodraeth Cymru fforddio Parc Cenedlaethol. Parhaus.

A fyddai achos yn y dyfodol dros ymestyn y ffin?

AP – Mae'n debyg nad ar unwaith, byddai'n cymryd o leiaf 10 mlynedd a mwy cyn y byddai unrhyw ystyriaeth yn cael ei rhoi.

Pam y tynnwyd Mynydd Helygain allan o'r ardal chwilio?

Roedd y mynydd yn darparu mynediad agored ardderchog i bobl ei archwilio ac roedd ganddo hefyd hanes mwyngloddiau plwm.

AP- nid oedd y dirwedd yn bodloni'r meini prawf yn llawn; y brif egwyddor oedd mai llinellau uwchben ac ati oedd yr harddwch. Roedd gwybodaeth lawn ar gael trwy'r Adroddiad Gwerthuso.

Gronant Dunes

Codwyd bod Twyni Gronant, a Llyffant y Twyni yn rhan bwysig iawn o'r dirwedd ac y dylid ystyried eu hailgyflwyno yn y ffin.

Effeithiau'r Statws ar y Gymuned Ffermio

AP – Ni fyddai Statws Parc Cenedlaethol o reidrwydd yn cael effaith negyddol ar waith ffermio neu fusnes, efallai y byddai ychydig mwy o reoliadau cynllunio (y tu allan i'r ardal TG bresennol), fodd bynnag, byddai cyfleoedd ychwanegol a chyllid grant. Ni fyddai'r statws yn rym gormesol yn dod i rym ar fusnes unrhyw un. Byddai Llywodraeth Cymru yn ystyried pob barn fel rhan o'r ymgynghoriad, gan gynnwys barn yr NFU, cyn iddynt wneud eu penderfyniad terfynol.

Ai prosiect Fferm Wynt Mynydd Mynyllod oedd y rheswm pam y tynnwyd yr ardal allan o'r chwiliad?

Nid oedd y fferm wynt yn ffactor, aseswyd yr ardal ar y dirwedd yn unig, ac nid oedd yn bodloni'r meini prawf.

Roedd meysydd parcio yn brysur iawn yn y Dirwedd Genedlaethol, pa ystyriaethau fyddai

Awdurdodau Lleol yn cael eu rhoi dros y meysydd parcio

AP - Byddai'n rhaid i niferoedd ymwelwyr fod yn seiliedig ar dystiolaeth, ac nid unrhyw ragdybiaethau, byddai modelau o Barciau Cenedlaethol eraill yn cael eu hystyried. Roedd y rhan fwyaf o'r ardaloedd eisoes wedi'u dynodi ac yn derbyn llawer o ymwelwyr, faint yn fwy o ymwelwyr fyddai â statws Parc Cenedlaethol fyddai'n cael eu hystyried.

Roedd Awdurdodau Lleol mewn trafferthion ariannol , a byddai colli ffi'r maes parcio yn golled incwm

HS - Nid oedd Parc Cenedlaethol South Downs yn cynnwys Parc Gwledig Seven Sisters ac felly roedd y meysydd parcio yn cael eu cadw gan Awdurdod Lleol. Roedd toiledau hefyd yn fater y gallai'r Parc Cenedlaethol gynorthwyo ag ef.

Gweithred

AP cynnig safbwynt i'w gyflwyno gan y Tîm Tirwedd Genedlaethol a barn gan y Cydbwyllgor a'r Bartneriaeth.

Cynigiodd y Cadeirydd y dylid drafftio nodyn briffio o'r holl safbwyntiau a materion allweddol ynghyd â safbwyntiau'r Awdurdod Lleol, cadwraeth a bioamrywiaeth. Yna gellid cael golwg gytbwys.

Gweithred

Dyddiad i'w alw - Cyfarfod arbennig i'w gynnal cyn diwedd y cyfnod ymgynghori. Os oes gan unrhyw un eitem benodol yr hoffent iddi gael ei hystyried, a fyddech cystal â thynnu sylw Karen. Gofynnodd AP am gyfarfod 'Teams'.

5. **Prosiect Awyr Dywyll Tirwedd Genedlaethol**

Darparodd David Shiel a Swyddog Awyr Dywyll, Gwenno Jones gyflwyniad PowerPoint a oedd yn cynnwys y pwyntiau canlynol:

- Dechreuodd y prosiect yn 2018 a chomisynwyd Awyr Dywyll Cymru i ystyried ein hawyr, a chynhyrchu dogfen yn nodi'r manteision.
- Roedd 92% o awyr dywyll y Tirweddau Cenedlaethol y gorau yng Nghymru ac yn werth eu cadw
- Crëwyd partneriaeth Nos yn 2019 gyda Swyddog Awyr Dywyll a rennir
- Cynhyrchwyd Astro photography ar gyfer y TG
- Cynhaliwyd llawer o ddiwyddiadau Awyr Dywyll gyda chymunedau.
- Cynhyrchwyd Canllawiau Atodol 2010-2020 ar gyfer awyr dywyll gan TG
- Gosodwyd goleuadau awyr dywyll gyfeillgar yn Loggerheads ac enillodd wobwr.
- Roedd y prosiect bellach gyda'r 8 tirwedd warchoddedig yng Nghymru,
- Mae'r Tîm Awyr Dywyll wedi bod yn arwain ar brosiectau amrywiol gyda chymunedau a busnesau i newid y goleuadau mewn rhai adeiladau, canolfannau hamdden, cyrtiau tenis, ysgolion
- Yn agos at gyflwyno cais i Gymdeithas Ryngwladol Awyr Dywyll.

Gan gyfeirio at y goleuadau awyr dywyll sy'n gyfeillgar i'r awyr, esboniodd David Shiel fod busnesau yn y bôn yn cael eu gofyn i newid i oleuadau LED a smart. Roedd Gwenno yn gohebu â chynhyrchwyr goleuadau i geisio sicrhau bod goleuadau cyfeillgar i'r awyr dywyll yn cael eu cynhyrchu'n helaeth ac yn hawdd i'w prynu. Daeth y cyllid gan Lywodraeth Cymru.

Goleuadau Cyfeillgar i Awyr Dywyll ym Mhrosiect Clwb Rygbi Rhuthun

Mynegodd David Davies ddi-ddordeb fel ysgrifennydd y Clwb. Ychwanegodd fod y goleuadau newydd yn y clwb wedi gwneud gwahaniaeth enfawr ac yn addawol gydag arbedion effeithlonrwydd hefyd a diolchodd i David a'r tîm am eu holl gymorth.

Cyflwynwyd cais i Gronfa Dreftadaeth y Loteri am gymorth gyda phrosiectau ecolegol - roedd 60% o fioamrywiaeth a pheillio yn ddibynnol ar awyr dywyll.

Cais i'r Gymdeithas Awyr Dywyll Ryngwladol

Cadarnhaodd David Shiel fod cais drafft wedi ei gyflwyno i'r Gymdeithas Awyr Dywyll Ryngwladol ac roedd yr ymateb a dderbyniwyd yn datgan nad oedd y goleuadau stryd o fewn y tri Awdurdod Lleol ar hyn o bryd yn cydymffurfio, a heb yr awdurdodau hynny byddai cydymffurfio â'r cais yn broblematig.

Diweddariad Cyffredinol gan y Swyddog Tirwedd Genedlaethol

Cyfeiriodd Howard at yr argyfwng diweddar gyda chyflwyno system casglu biniau newydd Cyngor Sir Ddinbych, gan ychwanegu yr hoffai ddiolch i'r holl Dîm Tirwedd Genedlaethol am eu holl gymorth i gynorthwyo gyda chasglu biniau, gan ychwanegu ei fod yn enghraifft dda o hyblygrwydd y gwasanaeth, drwy gynorthwyo gwasanaeth arall a oedd yn cael trafferth.

Cyllideb Cyngor Sir Ddinbych (CSDD).

Rhannodd Howard ei bryderon ynglŷn â'r pwysau ariannol eithafol yr oedd Awdurdod Lleol Sir Ddinbych oddi tano ar hyn o bryd, a oedd yn fygythiad i'r Gwasanaeth, gyda thoriadau mawr yn cael eu cynnig.

Llyfryn Ffridd

Cyflwynodd HS llyfryn Ffridd yn egluro tirwedd unigryw'r Ffridd. Roedd y llyfryn yn ganllaw technegol i reoli'r dirwedd ac roedd wedi'i gyhoeddi mewn partneriaeth â PONT.

6. **Unrhyw Fater Arall**

- Camp Gwersyll Ceidwaid Ifanc Rhyngwladol

Rhoddodd y Ceidwad Tirwedd Genedlaethol, Imogen Hammond, drosolwg byr o elfennau allweddol y gweryll rhyngwladol gan egluro bod y gweryll yn cael ei gynnal gan Fryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy. Tirwedd Genedlaethol a ariennir gan Dirweddau Cymru Landscape Wales a Llywodraeth Cymru. Fe'i cynhaliwyd rhwng 20 a 27 Gorffennaf 2024 ac roedd 12 Mentor a 32 Ceidwad Iau yn bresennol. Roedd y cyfranogwyr yn dod o 16 o Ardaloedd Gwarchoddedig gwahanol ar draws 11 o wledydd Ewropeaidd. (gweler yr adroddiad atodedig).

Dywedodd y Cadeirydd ei bod yn ymdrech fawr gan y Tîm Ceidwaid Tirwedd Genedlaethol a'i bod yn braf gweld cymaint o bobl ifanc yn mwynhau eu hunain yng nghefn gwlad.

7. Dyddiadau Cyfarfodydd Dyfodol

Dydd Gwener, 21 Chwefror 2025, 10:00

DRAFT

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

D242504- Internal Audit of Area of Outstanding Natural Beauty (AONB) 2023-24

Contents

Contents	2
Purpose and Scope of Review.....	3
Background.....	3
Audit Opinion	3
Appendix 1 – Definition of Ratings Used Within the Report.....	5
Assurance Levels.....	5
Action Plan Priority	5
Risk Assessment Criteria	6
Report Recipients	7
Internal Audit Team	7
Key Dates	7

Purpose and Scope of Review

The Committees internal audit, acting independently and on a basis of an assessment of risk, carried out a selective assessment of compliance with relevant procedures and controls expected to be in operation during the financial year ending 31 March 2024.

Background

The AONB is an area which covers the Clwydian range and Dee Valley; it includes parts of Denbighshire, Flintshire and Wrexham.

Denbighshire County Council is the lead authority on the Joint Committee of the AONB and therefore, the financial regulations, contract standing orders and Rules of Debate of this authority apply.

Audit Opinion

Our review identified effective controls in place for monitoring of income and expenditure with supporting documentation in place. Examples include providing financial reports to the Clwydian Range and Dee Valley AONB Committee on a quarterly basis and regular reconciliations of AONB accounts. Appropriate treatment of VAT, National Insurance and PAYE were in place and comply with corporate financial regulations for purchases.

We reviewed petty cash transactions which identified that a small number of VAT receipts were not correctly treated. While the unclaimed VAT amount was not significant with a value of £30.18 further guidance has been provided to the service on the treatment of VAT when purchasing through petty cash. We will perform further testing in our next review to verify VAT is properly accounted.

The AONB committee meet regularly using both virtual and in person platforms and have detailed supporting documentation in place for recording discussion and decisions agreed.

Internal Audit of AONB 2023-24

A review of the completed annual returns for 2023-2024 identified some variations in income and expenditure in comparison to 2022-2023. Through discussion with officers, we were satisfied that the variances were reasonable and have no concerns.

The AONB risk register is regularly reviewed to ensure risks and mitigating actions are effective.

Our review identified that the service is working towards the sustainable development principles and supporting the council to achieve carbon net zero targets by 2030.

Overall good financial controls and records are well maintained. We therefore provide a high assurance rating. Details of the definitions of the ratings used in our report are included in Appendix 1.

High Assurance ●	Risk and controls well managed and objectives are being achieved
------------------	--

Appendix 1 – Definition of Ratings Used Within the Report

Assurance Levels

High Assurance ●	Risk and controls well managed and objectives are being achieved
Medium Assurance ●	Minor weaknesses in management of risks and/or controls but no risk to achievement of objectives
Low Assurance ●	Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk
No Assurance ●	Fundamental weaknesses in management of risks and/or controls that will lead to failure to achieve objectives

Action Plan Priority

Priority	Impact	Timescale (indicative)
P1	Action is imperative to ensure that the objectives for the area under review are met	To be implemented immediately. Explanation to Governance & Audit Committee should timeframe extend beyond three months
P2	Requires action to avoid significant risks to the achievement of objectives within the area under review	Implemented as soon as possible. Explanation to Governance & Audit Committee should timeframe extend beyond six months
P3	Action to enhance controls or improve operational efficiency	Implemented within six months. Governance & Audit Committee will be advised if longer timescale is necessary and/or justified

Risk Assessment Criteria

Risk Severity	Escalation Criteria	Likelihood & Impact
Moderate ●	Risk containable at service level – senior management and Senior Leadership Team (SLT) may need to be kept informed	<ul style="list-style-type: none"> • Event is almost certain/likely to occur in most circumstances with very low impact • Event is likely/possible to occur with low impact • Event will possibly/unlikely/rarely occur with medium impact • Event rare and may occur only in exceptional circumstances with high impact
Major ●	Intervention by SLT and / or Corporate Executive Team (CET) with Cabinet involvement	<ul style="list-style-type: none"> • Event is almost certain to occur in most circumstances with low impact • Event is almost certain/likely to occur in most circumstances with medium impact • Event will possibly/unlikely to occur at some time with high impact • Event rare and may occur only in exceptional circumstances with very high impact
Critical ●	Significant CET and Cabinet intervention	<ul style="list-style-type: none"> • Event is almost certain or likely to occur with high impact • Event is almost certain/likely/possibly to occur with very high impact

Report Recipients

- AONB Officer and Ranger Service Manager
- Lead Officer - Countryside and Heritage
- Senior Finance and Assurance Officer
- Head of Planning, Public Protection and Countryside Services
- Corporate Executive Team
- Scrutiny Co-ordinators
- Interim Strategic Planning & Performance Team Leader
- Lead Member for Housing and Communities
- Chair-Performance Scrutiny Committee
- Lead Member for Finance, Performance and Strategic Assets
- Governance and Audit Committee

Internal Audit Team

Nia Jones, Senior Auditor (CP)

nia.f.jones@denbighshire.gov.uk

Key Dates

Review commenced	June 2024
Review completed	July 2024
Reported to Governance & Audit Committee	September 2024

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Tirwedd Cenedlaethol

**Clwydian Range
and Dee Valley**
National Landscape

**CYD-BWYLLGOR
o'r
CLWYDIAN RANGE A DYFFRYN DYFRDWY
ARDAL O HARDDWCH NATURIOL EITHRIADOL**

Wedi'i gynnal ar: 15 Tachwedd 2024

Aelod / Swyddog Arweiniol: Steve Gadd

Awdur yr Adroddiad: Paula O'Hanlon

Teitl: Cyllideb y Cydbwyllgor a Chanlyniadau Rhagolwg 2024/25

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion sefyllfa alldro cyllideb referniw presennol yr AHNE ar gyfer 2024/25.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol yr AHNE ar gyfer 2024/5.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Gofynnir i'r Aelodau nodi'r alldro ariannol diweddaraf a ragwelir ar gyfer 2024/25 (Atodiad 1) a'r cynnydd yn erbyn strategaeth y gyllideb y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad.

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb referniw'r AHNE ar gyfer 2024/25 fel y manylir yn Atodiad 1. Mae'r alldro a ragwelir ar hyn o bryd yn gofyn am gyllid o £48,312 a fydd, fel y cytunwyd wrth osod y gyllideb, yn cael ei ariannu o'r Gronfa Referniw AHNE.

5. Sut mae'n cyfrannu at Flaenoriaethau Cynlluniau Rheoli AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy?

Bydd rheolaeth effeithiol o gyllidebau refeniw'r AHNE yn helpu i gyflawni blaenoriaethau'r cynllun rheoli y cytunwyd arnynt ar gyfer y flwyddyn gyfredol ac mae'n sail i weithgarwch ym mhob maes, yn enwedig ein perthynas â phartneriaid ariannu a'n blaenoriaethau ar y cyd.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (EqIA) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylid atodi'r templed EqIA wedi'i gwblhau fel atodiad i'r adroddiad.

Ddim yn berthnasol

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Cyflwynwyd y gyllideb arfaethedig ar gyfer 2024/25 i gyfarfod y Cyd-bwyllgor ym mis Mehefin a'i chymeradwyo

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf a ragwelir ar gyfer yr AHNE ar gyfer 2024/25.

O ran blwyddyn ariannol 2024/25 mae ariannu'r AHNE yn dibynnu ar ddefnyddio'r gronfa refeniw wrth gefn. Bydd gweddill y gronfa refeniw oddeutu £22k.

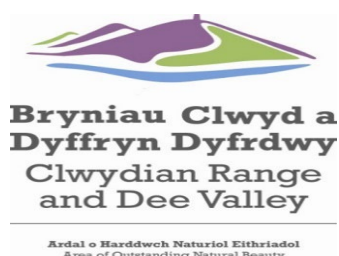
10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'r gyllideb bresennol yn ddibynnol ar incwm gan CNC a'r 3 Awdurdod Lleol. Bydd unrhyw newidiadau i'r lefelau incwm hyn yn peri risg i gyflawniad prosiectau yn y dyfodol a'n gallu i gyflawni yn erbyn y blaenoriaethau yn y Cynllun Rheoli AHNE.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.

	Budget	2024/25	Projected Outturn 2024/25
	£		
EXPENDITURE			
<u>Employees</u>			
Salaries		218,185	218,185
Subsistence			100
Training & Conference		1,000	1,000
Total Employee costs		219,185	219,285
<u>Vehicle and Travel</u>			
Vehicle Hire		200	200
Mileage		3,500	3,500
Use of Public Transport		500	500
Total Vehicle & Travel Expenses		4,200	4,200
<u>Other</u>			
Protective Clothing		1,000	1,000
Management Plan/Prof fees		2,500	2,500
Subscriptions		3,900	3,900
Audit Fees		1,582	1,582
IT / Communication costs		4,000	4,824
Office Expenses		500	500
Telephones		750	850
Total Other Expenses		14,232	15,156
<u>Projects</u>			
Grants		90,000	90,000
Total Project costs		90,000	90,000
TOTAL EXPENDITURE		327,617	328,641
INCOME			
NRW CRDV Grant		-100,538	-100,538
SDF Mgmt fee		-10,000	-10,000
SDF Grant		-90,000	-90,000
Misc Income			-6,000
LA Funding		-79,500	-79,500
Contributions from Reserve		-27,579	-22,603
WG Grant Mgmt fees		-20,000	-20,000
TOTAL INCOME		-327,617	-328,641
Total Net Expenditure		0	0

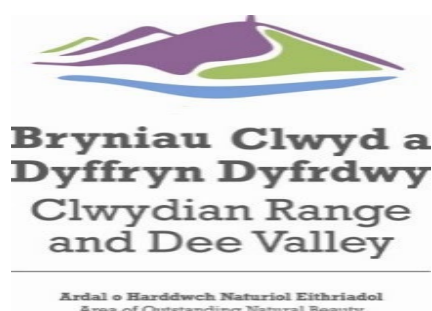
AONB JOINT COMMITTEE

Appendix 1

(DENBIGHSHIRE, FLINTSHIRE AND WREXHAM COUNCILS)

AREA -Financial Statement at 31.10.24

	Budget	2024/25	Projected Outturn
	2024/25		2024/25
	£		£
EXPENDITURE			
<u>Employees</u>			
Salaries		211,619	211,619
Subsistence			100
Training & Conference		500	500
Total Employee costs		212,119	212,219
<u>Vehicle and Travel</u>			
Fuel		7,000	7,000
Fleet		14,000	14,000
Travel		1,800	1,000
Total Vehicle & Travel Expenses		22,800	22,000
<u>Other</u>			
Protective Clothing		1,500	1,500
General Equipment		250	250
IT / Communication costs		3,500	3,500
Telephones		700	834
Projects/Activity expenditure		4,000	4,000
Total Other Expenses		9,950	10,084
TOTAL EXPENDITURE		244,869	244,303
INCOME			
NRW Forestry Partnership		-30,821	-30,821
LA funding		-187,773	-187,773
Contributions from Reserve		-26,275	-25,709
TOTAL INCOME		-244,869	-244,303
Total Net Expenditure		0	0

Forward Work Programme November 2024 Update

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or Problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost -ve or +ve (£ Cost) or neutral (Through existing and external budgets)
New	Updated Action	New Dates		
Finance				
Finance and Funding	<i>Scoping by Internal Audit November 2024</i>	2024-25		Neutral
NRW Core AONB Funding	<i>New Verbal Offer 2025-27 £108k per year for two years</i>	<i>2025-27</i>		-ve
SDF Fund	WG continue fund at £100k.	2024-25		+ve
SLSP Fund	Year 3 at £200k	2024-25		
Strategic Plans 2022-25				
AONB Management Plan	<i>. LUC are producing new guidance after consultation with National Landscapes/AONBs</i>	2024		Neutral
South Recreation Plan	<i>South Area Rec Plan under consultation. North Plan implementing.</i>	2024		+ve
AONB Tourism Plan	<i>Printed Copy now available</i>	2024-30		Neutral
AONB Joint Committee				
Joint Committee Meetings	<i>JC Meetings on track.</i>	2024-25		Neutral
LA Legal Agreement	All agreed and sealed by LAs for next 5 years. <i>Reviewed by Head DCC Legal 31.1.24 in consultation with WCBC and FCC</i>	2019-2024		Neutral
AONB Champions/ AONB Local Members and Community Councils	<i>Become an open invitation 2 per year. Met 7.11.24 Gwernymynydd</i>	2023-24		Neutral

Forward Work Programme November 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	Updated Action	New Dates		
AONB Partnership				
Full AONB Partnership Meetings	3 x AONB Partnership Meetings completed. Met 3 x in 2024	2023-24		Neutral
10 Year AONB Working Group Review	Updated info of Partnership/JC/ Volunteering Opportunities available December	2024		Neutral
Partnership Working Groups:				
Landscape Character and Built Environment	Landscape Character and Quality 2023	2023-24		+ve
Nature Recovery and Climate Change	Met to review national maps	2024-25		+ve
Heritage, Culture and Communities	Historic Environment 2024-25 Regular meets	2024-25		+ve
Tourism	Sustainable Tourism 2024-25 Met x3	2024-25		+ve
Recreation and Health	Access and Recreation 2024 Chair and Lead Officer to meet November. Meet scheduled Dec 2025	2024-25		+ve
Sustainable Development	Sustainable Communities 2024-25 reviewed met, new member Martin Hogg	2024-25		+ve

Forward Work Programme November 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	Updated Action	New Dates		
AONB Special Projects				
SLSP	<p><i>Majestic Moorlands and Wild Woods of the AONB</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • CPAT Heritage work • Dinas Bran Improvements • Bryn Alyn Accessibility <p><i>Enjoying our remoter landscapes 2022-25.</i></p> <p><i>Projects:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • The Moorlands and the traditions of the Commons • Woodlands Study • LNR/Llangollen GI/Pengwern Planting 	2022-25		+ve
SLSP Collaborative	<p><i>The AONB is engaged in three collaborative projects:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • North Wales Traditional Boundaries • All Wales Dark Skies Project • All Wales Education Project 	2022-25		+ve
SDF	2022-25 £100k per annum	2022-25		+ve
Special Project WG	<p>2022-25 £300k allocated to increase staffing:</p> <p><i>Farming/Engagement Officers appointed: Huw Morgan/Mari Jones. AONB Mgt Plan Ros Stockdale</i></p>	2022-25		+ve

Forward Work Programme November 2024 Update Continued

NRW Projects	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Campaign Work Dogs/Litter</i> • <i>Conservation Grazing Signs</i> • <i>Prot Equip/Uniform Young Rangers/Vols</i> • <i>Community Miles/Regional Routes</i> • <i>AONB Tourism Strategy Print</i> 	2024-27		
Our Picturesque Landscape Project	<i>1 year extension final year projects progressing. Closed down November 2024</i>	2024		+ve
Climate Change	<i>New internal and external meets, Clwyd Catchment engagement. Land purchase DCC.</i>	March 2023		Neutral
Northeast Wales National Park Designation Project	<i>One member of Staff attended all engagement meets. TAG and MAG established</i>	June 2023		

Forward Work Programme November 2024 Update Continued

Project Existing	Detail/Action	Timescale	Timescale Not Started or problem =Red In Progress on track =Amber Complete =Green	Cost –ve or +ve or neutral
New	<i>Updated Action</i>	New Dates		
Section 85 Organisations				
SP Network Lines	<i>The Shelf back on track. New schemes in consideration - Shelf, Llangar, Plas Newydd and Llangollen Water Tower. Met March 2024 SPEN new scheme Moel y Plas to Gweryd Lake.</i>	2022-25		Neutral
Dark Skies SPG	<i>Roll out of schemes private and public over Wesh DLs.</i>	2023-24		+ve
National Grid VIP and Landscape Enhancement Initiative	AONB Officer is rep for 46 NLs on National Board. 4 x LEI Schemes Morwinion Valley and Minera Corwen EOI approved NL Award to National Grid on 23.3.23. <i>New scheme for Tremeirchion passed stage 1 worth £200k. Second scheme submitted to NG -Inc Nercwys / Rhos and Minera</i>	2023-24		Neutral
National Landscape Association formally NLA	Rebrand underway from confirmation with JC on 12.4.24. Regular Monthly Meets 1x Lead Officer's.	2024-25		Neutral
Pontcysyllte Aqueduct and Llangollen Canal World heritage Site	<i>HS appointed Vice Chair of Steering Group. HS asked for Nature Area in basin, need to see more Nature Themes within WHS</i>	2023-24		+ve

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag